

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
XALQ TA'LIM VAZIRLIGI**

**SAMARQAND VILOYATI XALQ TA'LIMI XODIMLARINI QAYTA
TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISH XUDUDIIY
MARKAZI**

**TARIX DARSLARIDA DIDAKTIK O'YINLARDAN
FOYDALANISH METODLARI**

*(umumta'lim maktablarining tarix fani o'qituvchilari
uchun uslubiy ko'rsatma)*

Samarqand 2021

Tarix darslarida didaktik o'yinlardan foydalanish metodlari.
Umumta'lim maktablarining tarix fani o'qituvchilari uchun uslubiy
ko'rsatma. – Samarqand viloyati XTXQTMOHM, 2021 y. 24 bet.

Tuzuvchilar:

- G.Tagayev – Samarqand VXTXQTMO hududiy markazi
Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar metodikasi
kafedrasi o'qituvchisi.
- F.Boymuratov – Jomboy tumani 20-umumiy o'rta ta'lim
maktabi tarix fani o'qituvchisi.

Mas'ul muharrir:

J.Eshquvatov – Uzluksiz kasbiy
ta'limni tashkil etish bo'limi boshlig'i.

Taqrizchilar:

O.Irisqulov – SamDU, O'zbekiston tarixi
kafedrasi dosenti, t.f.n.

M.Fayziyeva – Samarqand viloyati
XTXQTMOHM, Ijtimoiy-iqtisodiy
fanlar metodikasi kafedrasi
o'qituvchisi.

Samarqand viloyati XTXQTMOHM Ilmiy-metodik kengashining
2021 yil 29-iyunda bo'lib o'tgan yig'ilishida muhokama etilgan va
3-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

Kirish

Ta'lim jarayoniga interfaol, innovatsion, pedagogik va axborot texnologiyalarini qo'llashga e'tibor kundan - kunga ortib bormoqda. Buning sabablaridan biri, shu kungacha an'anaviy ta'limda o'quvchilar faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan, rivojlantiruvchi ta'limda esa bilimlarni o'rganuvchilarning o'zlari mustaqil izlab topish, mustaqil o'qib tahlil qila olish, xulosalarini ham o'quvchilarning o'zlari keltirib chiqarib talab qilinishidadir. Bu maqsadga erishishda an'anaviy metodlardan foydalanish kutilgan natijalarini bermasligi mumkin.

Ta'limni texnologiyalashtirish ta'lim jarayoniga texnologiyalarni qo'llash asosida o'qitishdan ko'zlangan maqsadga erishishning muhim yo'nalishlari hamda eng maqbul yo'llari muttanosibligida qo'llanuvchi samarali texnik vositalar uzviyligidagi aniq g'oya va konsepsiyalar majmuiga bog'liq bo'lgan pedagogik jarayondir. Ta'limni texnologiyalashtirish, uning ma'zmunini boyitish va samaradorligi, o'quv-tarbiya jarayonining didaktik ta'minoti, innovatsion texnologiyalar bilan ta'minlaganlik darajasiga qarab belgilanadi.

Tarix fanini o'qitishda ta'limga texnologiyalarni joriy etish, o'qitishning sifat-samaradorligini ta'minlash, qisqa vaqt ichida ko'proq ma'lumot etkazish, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi axborot almashishni tezlashtirish va amaliy faoliyatni samaradorligini ta'minlash imkoniyatini beradi.

Tarix fani o'qituvchisining mahorati uning ichki tuyg'usi, hissiyotlari va intellektual salohiyati hamda innovatsion texnologiyalardan qay darajada foydalana olishi asosida shakllantirib borish bilan bir qatorda, ular tajribali kasbdoshlari va xorijiy pedagoglarning tajribalarini o'rganish, ularni amaliyotga tadbiiq etish, o'z faoliyatini tanqidiy baholash orqali kamchiliklarini bartaraf etish, o'zining metodik jihatdan muntazam takomillashtirib borish ta'lab etiladi. Shundan kelib chiqib o'qituvchi-pedagogning mahoratini oshirishning o'ziga xos xususiyatlaridan ya'na biri, mamlakatimiz va xorijiy mamlakatlarda chop etilayotgan pedagogik texnologiyalar va interfaol usul, yangiliklarini uzluksiz tarzda kuzatib borishdan iboratdir.

1. Ta'limda didaktik o'yinlarning mohiyati va pedagogik ahamiyati

Didaktika pedagogikaning ta'lim va o'qitish nazariyasini ishlab chiqadigan tarmog'idir. Hozirgi davrda didaktika o'qitishning mazmuni, metodlari va tashkiliy shakllarini ilmiy asoslab beruvchi pedagogika sohasi sifatida tushuniladi. Umumiy didaktikadan tashqari xususiy didaktikalar yoki alohida fanlar bo'yicha ta'lim metodikasi deb ataluvchi didaktikalar ham mavjud. Ularning mazmuni ta'limning ma'lum bosqichlarida u yoki bu fanlarni o'rganish va ta'lim berishning nazariy asoslarini belgilaydi. Har bir o'qituvchi didaktika asoslarini puxta bilishi va unga tayangan holda faoliyatini tashkil etishi zarur. Didaktika predmetini aniqlash bo'yicha turli qarashlar ilgari surilgan. Qarashlarning turlicha bo'lishi didaktikaning metodologik kategoriyalarining aniq ajratilmaganligi bilan bog'liq. Ko'pchilik olimlar ta'lim obyekti deb o'qitish jarayonining maqsadi, mazmuni, qonuniyatlari, metodlari va tamoyillarini ko'rsatadilar. Didaktika ta'limni ijtimoiy tajriba berish vositasi sifatida e'tirof etadi. Ta'lim yordamida o'quvchilarni hayotga tayyorlash amalga oshiriladi. Ta'limiy faoliyatni tashkil etuvchi o'qituvchi-o'quvchi-o'quv materiali, o'quvchi boshqa o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlar yuzaga keladi.

Pedagogik adabiyotlarda ulardan qaysi biri didaktika uchun asosiy hisoblanishi kerakligi borasida ham turli fikrlar keltiriladi hamda o'quvchining o'quv materialiga bo'lgan munosabati ya'ni bilimlarni o'rganish munosabatini asosiy deb e'tirof etuvchi qarashlar soni nisbatan ko'p. Darhaqiqat o'qish, o'rganish ta'lim jarayonining ajralmas xususiyatidir. Ta'limga psixologiya nuqtai nazaridan yondashilsa ushbu munosabatning ustuvorligiga shubha qolmaydi. Biroq ta'limga pedagogik ya'ni ijtimoiy tajribani berish, o'rgatish nuqtai nazaridan qaralsa faoliyat uchun asosiy sanaluvchi munosabat ikki shaxs (o'qituvchi va o'quvchi) o'rtasidagi munosabatlar yetakchi o'rin egallashi lozim ekanligi anglanadi.

Didaktika predmetining mohiyatini ochishga xizmat qiluvchi yana bir qarash ta'lim-tarbiya jarayonini yaxlit o'rganish zarurligini ilgari suradi.

Ta'limning tarbiyaviy vazifalari o'quvchining bilimni o'zlashtirishlarini ta'minlabgina qolmay, shaxs xususiyati, uning rivojlanishi ma'lum ma'naviy va axloqiy sifatlarini o'zlashtirishi, fe'l-atvori, xulqini tarbiyalash uchun zarur shart-sharoitni yaratishdan

iborat. Didaktikaga ta'limning mazmunli va jarayonli sifatlarini birgalikda o'rganish xosdir. Amaliyotni qayta tashkil qilish va takomillashtirish masalalarini nazarda tutgan hoda didaktika ta'limni faqatgina o'rganish obyekti sifatidagina emas, balki ilmiy asoslangan loyihalashtirish obyekti sifatida qaraydi. Umumiy didaktikaning predmeti dars o'tish bilim olish o'quvchining o'rganish faoliyatining o'zaro bog'liqligi va aloqadorligi hisoblanadi.

Didaktikaning vazifalari quyidagilardan iborat:

- ta'limning jarayonlari va ularni amalga oshirish shartlarini ta'riflash va tushuntirish;

- ta'lim jarayonini yanada mukammal tashkil etish ya'ni ta'lim tizimlari va texnologiyalarini ishlab chiqish;

- ta'lim jarayoni uchun xos bo'lgan umumiy qonuniyatlarni aniqlash, omillarini tahlil qilish va ta'riflash.

Didaktikada har xil tipdagi ta'lim tarbiya muassasalarida u yoki bu darajada beradigan ta'lim mazmunini belgilashning asoslari, o'qitish vositalari va metodikalarining samaradorligini oshirish yo'llari hamda ta'limning tashkiliy shakllari ishlab chiqiladi. Ta'lim jarayonidagi o'quvchining faolligi, didaktikaning asosiy tamoyillaridan biri bo'lib kelgan va shunday bo'lib qoladi. O'quvchining faolligi, maqsadli yo'naltirilgan boshqaruvchi pedagogik ta'sirlar va pedagogik muhitning tashkil etilishi natijasidir. O'yin faoliyatiga qiziqish o'quvchilarning o'z o'zini ifoda etish, ro'yobga chiqarish kabi ehtiyojlarini qondiruvchi, musobaqalashish elementlari orqali ta'minlanadi.

Didaktik o'yin o'qishning aniq qo'yilgan maqsadi va unga tegishli pedagogik natija bilan belgilanadi. Bu natijalar asoslangan va o'quv tayyorgarlik faoliyatiga ega bo'ladi. Didaktik o'yinlar o'yin uslubiga ko'ra quyidagicha tavsiflanadi:

- fanlar bo'yicha;

- syujetli;

- ishbilarmonlik;

- imitatsion;

- dramalashtirilgan o'yinlar.

Umum ta'lim tizimida foydalaniladigan barcha didaktik o'yinlar o'z mazmuniga ko'ra ish bilarmonlik o'yini hisoblanadi. Chunki ular odatda ma'lum o'quv fani doirasida ishlab chiqiladi: Rollar va syujetlar mavjud bo'ladi. Turli vaziyatlar imitatsiya qilinadi. Ya'ni,

umumta`lim maktablari qo`llaniladigan ishbilarmonlik o`yinlari didaktik o`yinlarning barcha tarkibiy qismlarini o`z ichiga oladi.

Umum ta`lim maktablari ta`lim tizimidagi didaktik o`yinlar yangi o`quv materialini o`zlashtirishga va mustahkamlashga, o`quvchining ijodiy qobiliyatini rivojlantiruvchi, umummilliy ko`nikmalarini shakllantiruvchi masalalar majmuini yechishga qaratiladi, o`quvchilarga turli holatlardan o`quv materialini tushunib yetish va o`rganish imkonini beradi.

O`quv jarayonida ishbilarmon o`yinlarini turli xil shakllari ishlatiladi, imitatsion, operatsion, rolli o`yinlar, ishchi teatr, psixo va sotsiogrammlar.

O`yin olimlar tadqiqotlariga ko`ra mehnat va o`qish bilan birgalikda faoliyatning asosiy turlaridan biri hisoblanadi.

Psixologlarning ta`kidlashicha, o`yinli faoliyatning psixologik mexanizmlari o`quvchining o`zini namoyon qilish, hayotda o`z o`rnini barqaror qilish, o`zini o`zi boshqarish, o`z imkoniyatlarini amalga oshirishning fundamental ehtiyojlariga tayanadi. Pedagogik texnologiyada rivojlantiruvchi texnologiya asosiy ahamiyat kasb etadi. Rivojlantiruvchi texnologiyalarning ma`lum yo`nalishi aniq bo`lishi lozim. Undagi ta`lim tizimi albatta tugallanishi shart.

O`yin ijtimoiy tajribalarni o`zlashtirish va qayta yaratishga yo`naltirilgan vaziyatlarda faoliyat turi sifatida belgilanadi va unda shaxsning o`z xulqini boshqarishi shakllanadi va takomillashadi.

Ta`lim jarayonida didaktik o`yinlar mazmuni va ahamiyatini chuqur va aniqroq tasavvur qilish maqsadida biz ta`lim, o`yin, didaktik topshiriq, o`yin topshiriqlari singari tushunchalarning ta`rifiga va ularning ma`nosini ochib berishga to`xtalib o`tmoqchimiz.

**Ta`lim** – o`quvchilarga ko`nikma va malakalar, berishning, bu bilim, ko`nikma va malakalarni o`quvchilar o`qib olishi, egallab olishi va ularni mustahkamlab olishining rejali jarayonidir.

**Ta`lim jarayoni** – bolalar xotirasining boyishi, ular nutqi va tafakkurining o`sishi, turli xil metod va usullar yordamida sodir bo`ladigan vaziyatdir.

**O`yin** - bolalarning ongi qalbiga singib ketgan faoliyatdir ularning bu faoliyati o`yin turlariga qarab obektiv voqelikni hayotni muayyan darajada o`zida aks ettiradi.

O`yin sinfda o`tilgan o`quv faoliyatining ma`lum darajada davomi va mustahkamlanishidir.

Tajribada shu narsa isbotlanganki o'yin kichik maktab yoshidagi o'quvchi bolalarning zarur hayotiy ehtiyojidir.

Didaktik o'yin – ta'lim beruvchi usul bo'lib, bu usul muayyan ta'limiy maqsadlarga erishuvga, ya'ni o'tilgan o'quv materialini aniqlashga, mustahkamlashga va uni chuqurlashtirishga qaratilgan bo'ladi. Har bir didaktik o'yinni o'tkazishda muayyan bir vazifa maqsad qilib olinadi. Masalan, "Teatr" o'yiniga qo'yiladigan didaktik topshiriq bolalarni oldingi darslarda tanishgan 5 soni haqida tushunchalarni mustahkamlashdan iborat. "Doiraviy misollar" o'yinida esa ikkinchi o'nlik ichida hisoblash malakalarni mustahkamlashdan iborat bo'lgan didaktik topshiriq qo'yiladi.

Didaktik topshiriq darsda qo'yiladigan umumiy maqsadning bir qismini tashkil qiladi.

Har bir didaktik o'yinning ham har qanday o'yindagi singari qoidalari bo'ladi. O'sha qoidalarga amal qilinmasa o'yinning o'yin sifatidagi ahamiyati, binobarin, o'yinning talim – tarbiyaviy va psixologik ahamiyati yo'qoladi. O'yin qoidalari o'yin topshirig'iga kiritiladi.

O'yin topshiriq – o'qituvchining o'quvchilarga o'yinning qanday o'ynalishini, kim g'oliblikni aniqlashdan iborat.

2. Didaktik o'yinli texnologiyalarga qo'yiladigan talablar, turlari, o'ziga xos hususiyatlari, o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini tashkil etish va boshqarish

O'yinli texnologiyalar turli shaklda bo'lsada, ularning barchasi o'z mazmuniga ko'ra yagona maqsad sari yo'naltirilgan, ya'ni ular o'quvchilarning nazariy bilimlarini chuqurlashtirish, kengaytirish, egallangan nazariy bilimlaridan amaliyotda mustaqil va samarali foydalana olish ko'nikmalarini hosil qilish, ularni ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni uyushtirishga tayyorlash, ijtimoiy faollikni shakllantirish, yetuk axloqiy sifatlarni tarkib toptirish, teran va sog'lom fikr, keng dunyoqarash egasi bo'lgan komil shaxsni kamol toptirishdan iborat vazifani hal etadi. Psixologlarning ta'kidlashicha, o'yinli faoliyatning psixologik mexanizmlari shaxsning o'zini namoyon qilish, hayotda o'z o'rnini barqaror qilish, o'zini o'zi boshqarish, o'z imkoniyatlarini amalga oshirishning fundamental ehtiyojlariga tayanadi. O'yin ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirish va qayta yaratishga yo'nalgan vaziyatlarda, faoliyat turi sifatida belgilanadi va unda

shaxsning o'z xulqini boshqarishi shakllanadi va takomillashadi. L.S.Vigodskiy o'yinni bolaning ichki ijtimoiy dunyosi, ijtimoiy buyurtmalarni o'zlashtirish vositasi sifatida ta'riflaydi. A.N.Leontev o'yinga shaxsning hayolotdagi amalga oshirib bo'lmaydigan qiziqishlari (manfaatlari)ni xayolan amalga oshirishdagi erkinligi sifatida qaraydi.

Psixologlar ta'kidlaydilarki, o'yinga kirishib ketish qobiliyati kishi yoshiga bog'liq emas, lekin har bir yoshdagi shaxs uchun o'yin o'ziga xos bo'ladi. O'yinli faoliyat muayyan funksiyalarni bajarishga bag'ishlangan bo'ladi. Ular quyidagilar:

- maftunkorlik;
- kommunikativlik (uyushtiruvchilik);
- o'z imkoniyatlarini amalga oshirish;
- davolovchilik;
- tashxis;
- millatlararo muloqot;
- ijtimoiylashuv va hokazo.

Ta'lim jarayonida didaktik o'yinli texnologiyalar didaktik o'yinli dars shaklida qo'llaniladi. Ushbu darslarda o'quvchilarning bilim olish jarayoni o'yin faoliyati orqali uyg'unlashtiriladi. Shu sababli o'quvchilarning ta'lim olish faoliyati o'yin faoliyati bilan uyg'unlashgan darslar didaktik o'yinli darslar deb ataladi.

O'quvchi hayotida o'yin faoliyati orqali quyidagi vazifalar amalga oshiriladi:

1. O'yin faoliyati orqali o'quvchining o'qishga, mehnatga bo'lgan qiziqishi ortadi;
2. O'yin davomida o'quvchining muloqotga kirishishi ya'ni, kommunikativ – muloqot madaniyatini egallashga yordam beradi;
3. O'quvchining o'z iqtidori, qiziqishi, bilimi va o'zligini namoyon etishiga imkon yaratadi;
4. Hayotda va o'yin jarayonida yuz beradigan turli qiyinchiliklarni yengishga va mo'ljalni to'g'ri olish ko'nikmalarini tarkib topishiga yordam beradi;
5. O'yin jarayonida ijtimoiy normalarga mos xulq-atvorni egallash, kamchiliklarga barham berish imkoniyati yaratiladi;
6. O'quvchining ijobiy fazilatlarini shakllantirishga zamin tayyorlaydi;

7. Insoniyat uchun ahamiyatli bo'lgan qadriyatlar tizimi, ayniqsa ijtimoiy, ma'naviy-madaniy, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni o'rganishga e'tibor qaratiladi;

8. O'yin ishtirokchilarida ommaviy muloqot madaniyatini rivojlantirish ko'zda tutiladi.

Didaktik o'yinli mashg'ulotlarni o'quvchilarning bilim olishi va o'yin faoliyatining uyg'unligiga qarab: sujetli-rolli o'yinlar, ijodiy o'yinlar, ishbilarmonlar o'yini, anjumanlar, o'yin-mashqlarga ajratish mumkin.

O'yin faoliyatini tashkil etish bosqichlari:

O'qituvchi-pedagog avval o'quvchilarni individual (yakka tartibdagi), so'ngra guruhli o'yinlarga tayyorlashi va uni o'tkazishi, o'yin muvaffaqiyatli chiqqandan so'ng esa, ularni ommaviy o'yinlarga tayyorlashi lozim. Chunki talabalar didaktik o'yinli mashg'ulotlarda faol ishtirok etishlari uchun zaruriy bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishlari, guruh jamoasi o'rtasida hamkorlik hamda o'zaro yordam vujudga kelishi lozim.

Talabalarning o'quv-bilish faoliyatini o'yin faoliyati bilan uyg'unlashtirish

Didaktik o'yinli darslarning turlari:

- Sujetli- rolli o'yinlar
- Ijodiy o'yinlar
- Ishbilarmonlar o'yini
- Anjumanlar
- O'yin, mashqlar
- O'yin sujetiga muvofiq
- O'quv topshiriqlari
- Muammoli vaziyatlarni hal etish
- O'yin foydasiga muvofiq
- O'quv bahsi
- Rollarni bajarish
- Savol-javob
- Munozara
- O'z o'quv faoliyatini tahlil qilish
- Olingan natijaga muvofiq mustaqil va ijodiy ish
- Teskari aloqa, natijani tahlil qilish,
- Ozgartirishlar kiritish
- O'z-o'zini, o'zaro va o'qituvchi nazorati

Tadqiqotchilar o'yin xususiyatlari ishlab chiqqanlar. O'yinlarning muhim qirralari S.A.Shmakov tomonidan yoritilgan. U erkin rivojlanuvchi faoliyatni farqlaydi. Bunday faoliyat faqat natija (tadbirni) tufayli bahra olish uchun emas, balki xohishlarga ko'ra, faoliyat jarayonining o'zidan bahra olish uchun qo'llanadi. O'yin ijodiyligi bilan ajralib turadi U mumkin qadar boy, faol xarakterga "ijod maydoni"ga ega bo'ladi. O'yin uchun hissiy ko'tarinkilik hosdir. U o'zaro kurash, musobaqalashish, raqobat shaklida namoyon bo'ladi. O'yinning o'yin mazmunini aks ettiruvchi, uni rivojlantirishning mantiqiy va vaqtincha izchilligini ko'zda tutgan bevosita tegishli va unga nisbiy aloqador qoidalari bo'lishini ko'rsatadilar.

Tadqiqotchilar nazariy aspektda o'yinga faoliyat, jarayon va o'qitish metodi sifatida qaraydilar. O'yin faoliyat sifatida maqsadni belgilab olish, rejalashtirish va amalga oshirish, natijalarni tahlil qilishni qamrab oladi va bunda shaxs subekt sifatida o'z imkoniyatlarini to'la amalga oshiradi. O'yinli faoliyatni motivasiyalash o'yin xarakterining musobaqalashish shartlari, shaxsning o'zini namoyon qila olishi, o'z imkoniyatlarini amalga oshirish ehtiyojlarini qondirishdan kelib chiqadi. Jarayon sifatida o'yin tuzilmasi (G.K.Selevko ta'biricha) quyidagilarni o'zishga qamrab oladi:

- o'ynash uchun olingan rollar;
- bu rollarni ijro etish vositasi bo'lgan o'yin harakatlari:
- predmetlarni, ya'ni haqiqiy narsalarni shartli, o'yin narsalari o'rnida qo'llash;
- o'yinda ishtirok etuvchilarning real o'zaro munosabatlari;
- o'yinda shartli ravishda yaratilgan syujet (mazmun)-ijro sohasi

O'yindan tushunchalar, mavzu va hatto o'quv predmeti bo'limni o'zlashtirishda o'qitish metodi va mustaqil sifatida foydalaniladi. O'yin bilish va uning bir qismi (kirish, mustahkamlash, mashq, nazorat) tarzida tashkil etiladi.

O'yinlar turli maqsadlarga yo'naltirilgan bo'ladi. Ular didaktik, tarbiyaviy, faoliyatni rivojlantiruvchi va ijtimoiylashuv maqsadlarini rivojlantirishni kengaytirishga qaratilgan bo'ladi. O'yinning tarbiyaviy maqsadi mustaqillik, irodani tarbiyalash, muayyan yondashuvlar, nuqtai nazarlar, ma'naviy, estetik va dunyoqarashni shakllantirishdagi hamkorlik, kollektivizmni, jamoaga kirishib keta olishni, kommunikativlikni tarbiyalashga qaratilgan bo'ladi. Faoliyatni rivojlantiruvchi o'yinlar diqqat, xotira, nutq, tafakkur, qiyoslash

malakasi, solishtirish, o'xshashini topish, faraz xayol, ijodiy qobiliyat, empatiya, refleksiya, optimal yechimni topa olish, o'quv faoliyatini motivatsiyalashni rivojlantirishga qaratilgan. Ijtimoiylashuv o'yinlari jamiyatning me'yorlari va qadriyatlariga jalb qilinish, muhit sharoitlariga ko'nikish, ehtirolarni nazorat qilish, o'z-o'zini boshqarish, muloqotga o'rgatish, psixoterapiyani nazarda tutadi.

3. Tarix fanini o'qitishda didaktik vositalar

Didaktik vositalar o'qitish jarayonida muhim o'rin tutadi. Didaktik vositalar darslarni tashkil etish va uning sifat-samaradorligini ta'minlashda o'qituvchi-pedagoglarning eng yaqin yordamchisi hisoblanadi. Tarix fani darslari uchun didaktik vositalar tayyorlashda o'qituvchi-pedagoglar muayyan talablarga amal qilishlari talab etiladi.

Bular quyidagilar:-didaktik vositalar, nazariy mashg'ulotlarda o'quvchilarga yangi bilimlarni berish va mavzuga doir o'quv materiallarini tushuntirish, namoyish qilish, tahlil qilish imkonini beradigan;

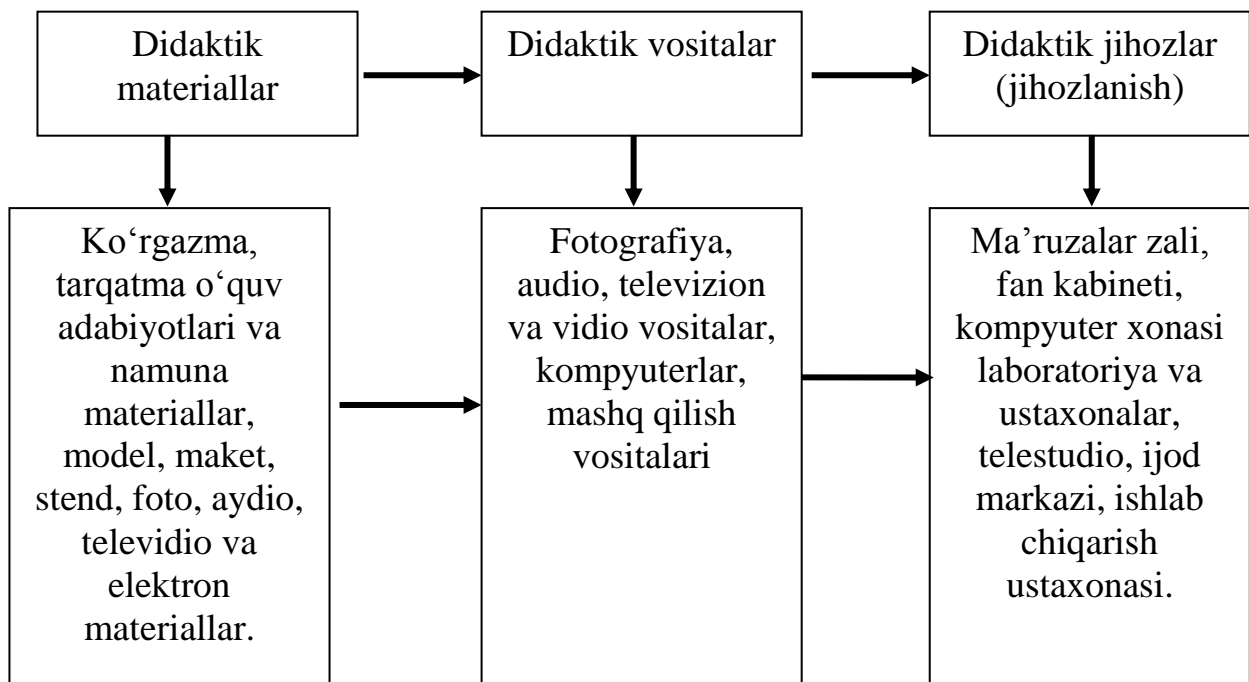
- didaktik vositalar, amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilarda mavzuga doir malaka va ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan mashqlar, savollar, topshiriqlarni bajarishda qo'llashda murakkablik tug'dirmaydigan;

- didaktik vositalar, nazorat mashg'ulotlarida o'quvchilarning bilimlarini baholash imkonini beradigan testlar va nazorat ishlarida foydalanish uchun mo'ljallangan;

- didaktik vositalar, sinf va sinfdantashqari mashg'ulotlarda ham qo'lash imkonini beradigan talablar asosida tuzilishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

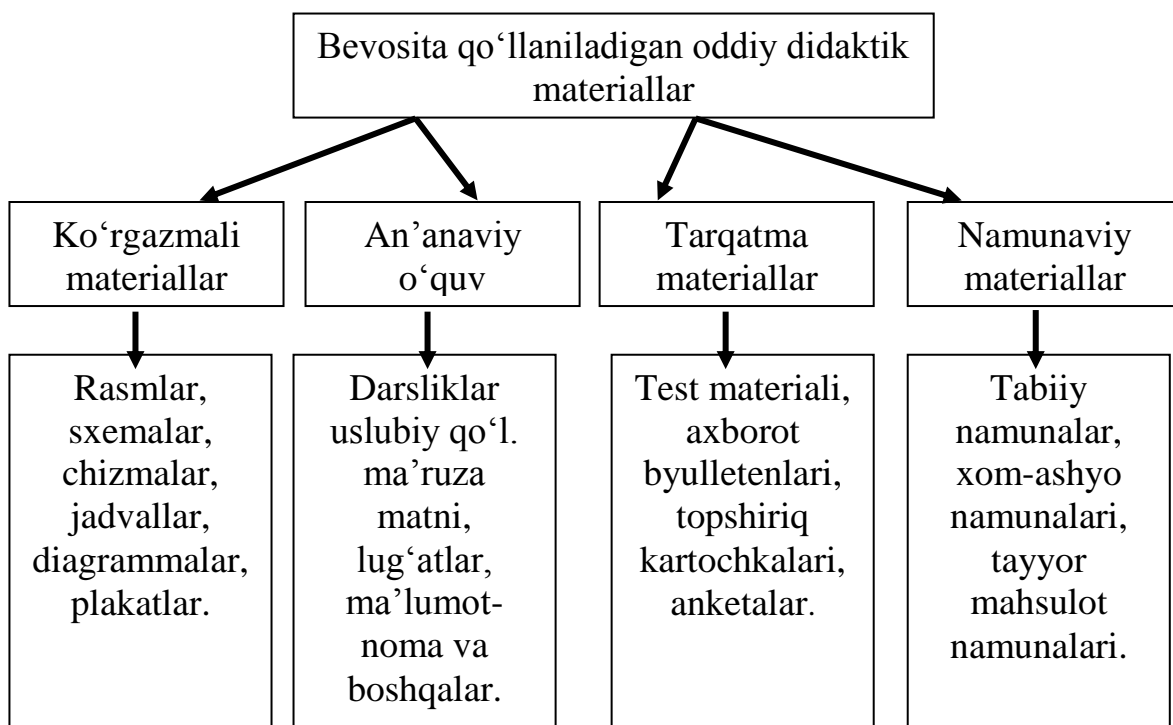
Pedagog-olimlar didaktik vositalarni klassifikatsiyasini uch yo'nalishga ajratib ko'rsatadilar. Bular didaktik materiallar, ulardan foydalanish uchun qo'llaniladigan didaktik vositalari, hamda didaktik materiallar va vositalar yordamida ta'limni amalga oshirish uchun loyihalangan majmualar. Har bir yo'nalish bo'yicha ularning tegishli turlari bor.

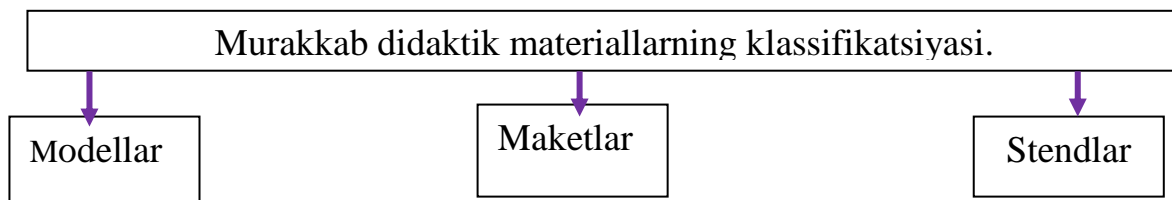
Didaktik vositalarning klassifikatsiyasi

Biz mashg'ulot davomida mavzuga oid ma'lumotlarni berishda turli didaktik materiallardan foydalanamiz. Ushbu materiallardan bevosita yoki vositalar yordamida foydalanishimiz mumkin.

Avvalo biz didaktik materiallarning bevosita qo'llaniladigan oddiy turlari bilan tanishib chiqamiz. Bunday didaktik materiallar qanday maqsadda qo'llanilishiga qarab bir necha turlardan iborat bo'ladi.

Tarix fanini o'qitishda dars mashg'ulotlarida didaktik vositalardan foydalanish muayyan tartiblarga rioya etishni talab qiladi. Nazariy mashg'ulotlarda o'quvchilarga yangi bilimlar beriladi va beriladigan materiallar barcha uchun umumiy hisoblanadi. Bunda ko'rgazmali va videomateriallardan keng foydalaniladi. Mashg'ulot uchun didaktik materiallar tayyorlanayotgan vaqtda biz mavjud didaktik vositalarni, sinflarning jihozlanganligini, namoyish qilishga ajratiladigan vaqtni axborotlar takrorlanmasligi va oddiydan murakkabiga qarab joylashtirilishini hisobga olishimiz kerak.

Tarix fanida amaliy mashg'ulotlarida o'quvchilarning olgan bilimlari mustahkamlanadi. Shuning uchun bu mashg'ulotlarda qo'llaniladigan materiallar o'quvchilar bilan individual yoki kichik guruhlarga bo'lib ishlashga qaratilgan. Bunda o'quvchilar olgan nazariy bilimlariga tayanib misol va masalalar, topshiriq va mashqlarni bajaradilar. Tarix fanida nazariy mashg'ulotlarida esa bahs-munozara yuritadilar. Shuning uchun amaliy mashg'ulotlarida nazariy mashg'ulotlardan farqli ravishda qo'llaniladigan didaktik vositalar asosan o'quvchilarning faoliyatlariga qaratilgan bo'lishi kerak. Buning uchun turli sxema va chizmalar, kartochka va axborot byuletenlari, uslubiy ko'rsatma va darsliklarning ananaviy va elektron variantlaridan foydalanadilar. Bundan tashqari turli foto, televizion yoki video materiallardan ham keng foydalanish mumkin.

Tarix fani mashg'ulotlarda o'quvchilarga kasbga doir malaka va ko'nikmalar shakllantiriladi. Bu mashg'ulotlar laboratoriya va ustaxonalarda olib boriladi. Laboratoriya mashg'uloti maxsus jihozlangan xonalarda olib boriladi, aks holda quyilgan maqsadga erishib bo'lmaydi. O'quvchilar olgan nazariy bilimlarini amalda qo'llash uchun sinash, o'lchash, tekshirish, aniqlash, xosil kilish, natija olish kabi ishlarni laboratoriyada bajarib ko'radilar. Buning uchun zarur shart-sharoit, maxsus jihozlangan xona va kerakli laboratoriya asbob-uskunalaridan foydalaniladi. Bu mashg'ulot uchun o'qituvchi didaktik vositalar majmuasini shunday ishlab chiqishi kerak-ki, natijada har bir o'quvchi maqsadga erishishi kerak.

Nazorat ishlari o'quv maqsadlariga erishilganligini baholashini e'tiborga olsak, u o'quv jarayonida asosiy o'rinni tutadi. Nazorat ishlari qanday nazorat amalga oshirilishiga qarab turlicha ko'rinishda bo'ladi. Bular amaliy mashg'ulot davomida olib boriladigan nazoratlar yoki aynan nazorat amalga oshirilishi uchun belgilangan mashg'ulotlar bo'lishi mumkin. Mashg'ulot davomida nazorat olib borilganda o'quvchining bilimi joriy baholanadi, ya'ni uning bevosita mashg'ulotda ishtiroki, bajargan ishi baholanadi. Bunda asosan tarqatma materiallar, laboratoriya jiholari va shunga o'xshash o'quvchi faoliyatiga mo'ljallangan didaktik vositalar qo'llaniladi.

O'quvchining fanni o'zlashtirishiga doir nazariy bilimlarini baholash uchun esa nazorat mashg'uloti belgilanadi. Nazoratlarni qanday ko'rinishda amalga oshirishimizga qarab didaktik vositalar tarqatma materiallardan testlar, audio va video vositalardan foydalanib tegishli ko'rinishdagi savollar, kompyuterlar yordamida amalga oshiriladigan test dasturlari bo'lishi mumkin.

Tarix fanini o'qitishda didaktik vositalar va interfaol usullardan foydalanish o'zining samaradorligi bilan ajralib turadi. O'qituvchi-pedagoglar didaktik vositalarni tayyorlashda muayyan talablarga amal qilishlari lozim. Bular quyidagilardir:

birinchidan, Tarix fanida foydalaniladigan didaktik vositalarning o'ziga xosligi turlichadir;

ikkinchidan, Tarix fanida foydalaniladigan didaktik vositalarni ishlab chiqish va tayyorlashga qo'yiladigan talablar to'laligicha o'qituvchi-pedagoglar tomonidan anglab etilishi;

uchinchidan, Tarix fanida foydalaniladigan didaktik vositalar o'quv-tarbiya jarayoniga mos kelishi;

to'rtinchidan, Tarix fanida foydalaniladigan didaktik vositalarni tayyorlashdasinf yoki auditoriyaning yosh xususiyatlar kabilarni hisobga olish talab etiladi.

4. Tarix fanida zamonaviy ta'limni tashkil etishda didaktik o'yinlardan foydalanish

Zamonaviy ta'limni tashkil etishga qo'yiladigan muhim talablardan biri qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishishdir. Bunda o'quvchilarga muayyan bilimlarni yetkazib berish, ular faoliyatini nazorat qilish va egallagan bilim, ko'nikma, malakalarni baholashga alohida e'tibor beriladi. Tabiiyki, ushbu jarayon

o'qituvchidan yuksak pedagogik mahorat hamda ta'lim jarayoniga nisbatan yangicha yondashuvni, ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, uni sifat jihatdan yangi pog'onalarga ko'tarish uchun zarur bo'lgan barcha imkoniyatlardan keng va har tomonlama foydalanishni taqozo etadi. Har bir pedagog ijodiy izlansa, ilg'or tajriba va metodlarni qo'llagan holda faoliyatini olib borsagina samarali natijalarga erishishi mumkin. Shu jumladan Tarbiya fanidan dars o'tish jarayonida o'quvchilarni fanga qiziqtirish maqsadida o'qitishning noan'anaviy usullarini qo'llash zamontalablaridan biridir.

Ta'limiy o'yinli metodlar o'quvchi faoliyatini faollashtirish va jadallashtirishga asoslangan. Ular o'quvchi shaxsidagi ijodiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish va rivojlantirishning amaliy yechimlarini aniqlash va amalga oshirishda katta ahamiyatga ega.

Ta'limiy o'yinlarning asosiy turlari: intellektual (aqlli) va harakatli hamda aralash o'yinlardan iborat. Bular o'quvchilarda aqliy, jismoniy, axloqiy, ma'naviy, ma'rifiy, psixologik, estetik, badiiy, tadbirkorlik, bunyodkorlik, mehnat, kasbiy ko'nikmalarni rivojlanishiga yordam beradi.

Bu metod o'quvchini ichki imkoniyatlarini ishga tushishiga, o'ylashga, erkin fikr yuritishga, muloqotga, ijodkorlikga yetaklaydi. Ayniqsa, unda atrof - muhit, hayotni bilishga qiziqish ortadi, uchragan qiyinchilik, to'siqlarni qanday yengish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Ta'lim - tarbiya jarayonida asosan o'quvchilarda ta'lim olish motivlarini, ularni turi yo'lanishlardagi qobiliyat va qiziqishlarini oshiradigan, biror kasbga moyilliklarini ko'rsatadigan, didaktik o'yinlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Ta'limiy o'yinlar nazariy, amaliy, jismoniy, rolli, ishchanlik va boshqa yo'nalishdagi turlarga ajratiladi. Ular o'quvchilarda talil qilish, hisoblash, o'lchash, yasash, sinash, kuzatish, solishtirish, xulosa chiqarish, mustaqil qaror qabul qilish, guruh yoki mustaqil jamoa tarkibida ishlash, nutq o'stirish, til o'rgatish yangi bilimlar olish faoliyatlarini rivojlantiradi.

Umumiy o'yinlar nazariyasiga ko'ra, mavjud barcha o'yin turlarini tasniflashga ularni funksional, mavzuli, konstruktiv, didaktik, sport va harbiy o'yinlarga ajratiladi.

Ta'limiy o'yin turlarini tanlashda quyidagi mezonlarga rioya qilish yaxshi natijalar beradi.

-ishtirokchilarni tarkibi bo'yicha, ya'ni o'g'il bolalar, qiz bolalar yoki arlash guruhlar uchun o'yinlar :

-ishtirokchilarning soni bo'yicha –yakka, juftlikda, kichik guruh, katta guruh, sinf jamoasi, sinflararo va ommaviy tarzdagi o'yinlar :

-o'yin jarayoni bo'yicha fikrlash, o'ylash, topag'onlik, harakatlarga asoslangan, musobaqa va boshqalarga yo'naltirilgan;

-vaqt me'yori bo'yicha – dars, mashg'ulot vaqtining reja bo'yicha ajratilgan qismi, o'yin maqsadiga erishguncha, g'oliblar aniqlanguncha davom etadigan o'yinlar.

Didaktik o'yinlarning maqsadi – o'quvchilarni shu fanga, mavzuga qiziqishlarini oshirishdir. Didaktik o'yinlarda o'quvchilar erkin, mustaqil bo'ladilar, darsga faolligi oshadi, ularga qo'yilgan muammoga ijodiy yondashadilar, o'z imkoniyatlarini to'la namoyon etadilar, boshqalar fikrini hurmat qilishga, o'z fikrini asoslay olishga o'rganadilar natijada darsning sifat samaradorligi oshadi.

Darsda mavzuni o'tish jarayonida turli didaktik o'yinlardan foydalanish mumkin. Didaktik o'yinlarni tanlashda ishtirokchilarning yoshi, bilimi va qobiliyatlilik darajasi hisobga olinadi. Har bir didaktik o'yin mashg'ulotlariga o'ziga xos xavfsizlik talablari qo'yiladi. Bu xavfsizlik talablariga to'liq rioya qilinishi, har bir tashkilotchining doimiye'tiborida bo'lishi lozim. Bundan tashqari har bir didaktik o'yin uchun sarflanadigan vaqt miqdorini to'g'ri belgilash va unga rioya qilishning o'ziga xos asoslarini bilish va darsning maqsadiga muvofiq qo'llash talab qilinadi.

Har bir didaktik o'yin jarayonida o'ziga xos vositalar turlari qo'llaniladi. Didaktik o'yinlarda o'quvchilar zerikib qolmaydi, chunki bunday darslar har kungi ana'naviy darslardan tubdan farq qiladi.

Didaktik o'yinlar ta'lim jarayonida o'quvchini o'qitish, tarbiyalash va kamol toptirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'yin bolalarning ijodiy ish faoliyatini kuchaytiradi, ixtiyoriy diqqatini, xotirasini takomillashtiradi. O'yinda o'quvchilar o'zlari sezmaganda juda ko'p harakatlarni, mashqlarni bajaradilar, turli masalalarni yechadilar.

Shuning uchun didaktik o'yinlar o'quvchilarning mavzuni tushunib yetishlarida juda ham muhimdir. Biz o'quvchilarga mavzularni ilmiy-nazariy bilimlar orqali tushuntirsak bu o'quvchi uchun og'irlik qilishi yoki o'quvchi buni shunchaki yod olishi, uni nima ekanligini anglab yetmasligi mumkin. Shuning uchun ko'proq o'yinlar orqali amaliy jihatdan o'rgatsak o'quvchi ongiga tez yetib boradi.

Xulosa

Davlatimiz tomonidan ta'lim sohasiga, o'quvchilarning intellektual salohiyati, mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatlari, tafakkurini rivojlantirish, egallagan bilimlarini amaliyotda qo'llay olishlari, amaliy ko'nikma va malakalarini hosil etishga katta e'tibor berilmoqda. Ushbu vazifalarni amalga oshirish uchun o'quv-tarbiya jarayonining barcha imkoniyatlari, pedagogik texnologiya va axborot texnologiyalari, didaktik vosita va usullaridan samarali foydalanish zarurati davlat ta'lim siyosatida muhim o'rin tutadi.

Biz yuqorida ko'rib chiqqanimiz darslarni didaktik o'yinlar asosida tashkil etish albattda o'zining ijobiy natijalarini beradi. Qolaversa didaktik o'yinlardan darslarda keng foydalanish ta'limi rivojlangan mamlakatlarda ham qo'llanilib o'z samarasini berishi isbotlangan. Umumta'lim maktablari ta'lim tizimidagi didaktik o'yinlar yangi o'quv materialini o'zlashtirishga va mustahkamlashga, o'quvchining ijodiy qobiliyatini rivojlantiruvchi, umummilliy ko'nikmalarini shakllantiruvchi masalalar majmuini yechishga qaratiladi, o'quvchilarga turli holatlarda o'quv materialini tushunib yetish va o'rganish imkonini beradi.

O'yin ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirish va qayta yaratishga yo'naltirilgan vaziyatlarda faoliyat turi sifatida belgilanadi va unda shaxsning o'z xulqini boshqarishi shakllanadi va takomillashadi.

Didaktik o'yinning tarbiyaviy maqsadi mustaqillik, irodani tarbiyalash, muayyan yondashuvlar, nuqtai nazarlar, ma'naviy, estetik va dunyoqarashni shakllantirishdagi hamkorlikni, jamoaga kirishib keta olishni, kommunikativlikni tarbiyalashga qaratilgan bo'ladi. Didaktik o'yinlarning maqsadi – o'quvchilarni shu fanga, mavzuga qiziqishlarini oshirishdir. Didaktik o'yinlarda o'quvchilar erkin, mustaqil bo'ladilar, darsga faolligi oshadi, ularga qo'yilgan muammoga ijodiy yondashadilar, o'z imkoniyatlarini to'la namoyon etadilar, boshqalar fikrini hurmat qilishga, o'z fikrini asoslay olishga o'rganadilar natijada darsning sifat samaradorligi oshadi.

GLOSSARIY

“Didaktika” - yunoncha “didaktikos” soʻzidan kelib chiqqan boʻlib, oʻqitish, oʻrganish degan maʼnoni bildiradi.

Didaktik tizim — taʼlimda pedagog va oʻquvchi faoliyatini tashkil etish maqsadi, mazmuni, vositalari, usullari, tashkiliy shakllari toʻgʻrisidagi qarorlar (gʻoyalar) majmuidir

Didaktik oʻyin – taʼlim beruvchi usul boʻlib, bu usul muayyan taʼlimiy maqsadlarga erishuvga, yaʼni oʻtilgan oʻquv materialini aniqlashga, mustahkamlashga va uni chuqurlashtirishga qaratilgan boʻladi

“Ekskursiya loyihalari” – bu loyihalarda atrof-muhitva jamiyat hayoti bilan bogʻlangan muammolarni maqsadli oʻrganish moʻljallanadi.

Izlanish - katologlar boʻyicha maʼlumot topish, aniq matnni izlash, giper matn, internetda izlanish, kalit soʻzlarni shakllantirish.

Integral(integral)dars - boshqa darslarga bogʻlab tashkil etishga doir va integratsiyalash uchun qulay boʻlgan mavzular boʻyicha tashkil qilingan dars boʻlib, oʻquvchilarning turli fanlarga qiziqishlarini orttirib, taʼlim jarayonidagi faolligini taminlaylik.

Ishchanlik oʻyini darsi – mavzu boʻyicha masalalarni hal qilish jarayonida oʻquvchilarning faol ishtirok etishini taʼminlash orqali yangi bilimlarni oʻzlashtirish;

Ijodiy ruhdagi loyiha- bu loyihani bajarishda uning natijalarini taqdim etishda yuqori darajada erkinlik va noanaviy yondashuv talab qilinadigan loyiha.

Kommunikativlik- boshqalarni eshita bilish, tushunish, oʻzini ifodalash, murosaga kelish, guruh ichida oʻzaro harakat qilish, konsensusga kelish.

Loyiha bu – oʻqituvchining ilmiy rahbarligi ostida oʻquvchi tomonidan bajariladigan intellektual-amaliy tushadigan ijodiy topshiriq-vazifa.

Loyihalash- fikr, gʻoyalar va uni qandaydir tashqi ifodalangan shakl-harf-son matnda, tasviriy chizmada, hajlimaketda, buyumda ishlab chiqish jarayoni.

Loyiha texnologiyasi- oʻquv jarayoniga loyihalar metodi asosida maqsadli topshiriqlarni tadbiq qilishga asoslangan faoliyat.

Loyiha papkasi (loyiha portfoliosi)- loyihani bajarish davomida toʻplangan hujjatlar, maʼlumotlarning yigʻma jildi.

Loyiha metodi –ta'lim olayotganlarni o'quv-bilish usullari va harakatlarini(faoliyatlarini) ma'lum bir to'plamiva bu ko'zda tutilayotgan natijalarnifaoliyatning ma'lum bir aniqnatijasi ko'rinishida taqdim etish.

Layoqat- bu ta'limning natijasi, qandaydir bir sohada hosil qilinganbilim.

Metod bu –amaliy yokinazariy bilimning ma'lum bir sohasini o'zlashtirishning usul va uslublari.

“Proyekt” – (loyiha) so'zi lotincha “projektus”, “olg'a tashlangan” , “ko'zga tashlanadigan”, “so'zga chiqayotgan”, ma'nolarni bildiradi.

Rolli oyin darsi –mavzu bo'yicha masalarni o'rganishda o'quvchilarga oldindan ma'lum rollarni taqsimlash va dars jarayonida shu rollarni bajarishlarini tashkil etish asosida bilimlarini mustahkamlash;

Rolli (o'yin) loyihasi- bu loyiha ishtirokchilari o'zlarini tarixiy adabiy personajlar, o'ylab chiqilgan qahramonlar rollarida ko'radilar. Loyiha natijalari u to'la tugallanganiga qadar ochiq qoladigan loyiha.

Ta'lim texnologiyasini ta'minlash – bu doimo strategiyani tanlash ustuvor yo'nalishlarining o'zaro faoliyat tizimlarini, o'qitish taktikasini va o'quvchilar bilan ish uslubini tanlash.

Ta'lim jarayoni – bolalar xotirasining boyishi, ular nutqi va tafakkurining o'sishi, turli xil metod va usullar yordamida sodir bo'ladigan vaziyatdir.

Ta'lim – o'quvchilarga ko'nikma va malakalar, berishning, bu bilim, ko'nikma va malakalarni o'quvchilar o'qib olishi, egallab olishi va ularni mustahkamlab olishining rejali jarayonidir.

Uzoq muddatli loyihalar -yil davomida bajariladigan loyihalar.

O'yin - bolalarning ongi qalbiga singib ketgan faoliyatdir ularning bu faoliyati o'yin turlariga qarab obektiv voqelikni hayotni muayyan darajada o'zida aks ettiradi.

O'yin topshiriq – o'qituvchining o'quvchilarga o'yinning qanday o'ynalishini, kim g'oliblikni aniqlashdan iborat.

O'quv loyihasi bu -darslarda hamkorlikdagi yoki o'quvchining yakka tartibdagi o'quv-bilish (tadqiqot yoki ijodiyot) faoliyati bo'lib,uning umumiy maqsadi ma'lum birmuammoni yechish; qat'iy shakllantirilgan bilish muammosi asosida ilgari olingan bilimlar va o'quv ko'nikmalarga tayangan holda o'quvchilarning shaxsiy qiziqishlari va imkoniyatlarini hisobga olib, umumiy, amalda yangi va

ilgari noma'lum bo'lgan natijaga erishish uchun- faoliyatning kelishilgan usullari.

O'yin darsi- mavzuni sahnalashtirilgan holdagi konsert shaklida ifodalash mashqlari bo'lib, o'quvchilarni faollashtirish va bilimlarini mustahkamlash imkoniyatini beradi.

O'yinlar loyihasi"- bolalar mashg'uloti bo'lib, asosiy maqsadi guruh faoliyatida ishtirok etish, jumladan turli xil o'yinlar, xalq raqslari, drama asarlarini sahnalashtirish, turli xil ko'ngil ochishlar va h.k.

O'rtacha davomiylikdagi loyihalar - bir necha oylarda bajariladigan loyihalar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Islom Karimov. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. -T.: 1998.
2. Islom Karimov. Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch. -T.: «Ma'naviyat» 2008.
3. Mirziyoyev Sh.M. “Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz” mavzusidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag‘ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo‘shma majlisidagi nutqi. – T.: “O‘zbekiston”, 2016.
4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. –T.: “O‘zbekiston”. – 2017.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6 apreldagi “Umumiy o‘rta ta’lim va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limining davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 187-son qarori.
6. Sagdiyev A., Fuzailova G., Hasanova M. Tarix o‘qitish metodikasi. – Toshkent: TDPU, 2008.
7. Saidaxmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya nashr, 2003.
8. Toshpo‘latov T., G‘afforov Ya. Tarix o‘qitish metodikasi. (bakalavriat yo‘nalishidagi talabalar uchun o‘quv qo‘llanma). – T.: O‘zMU - Universitet, 2002.

MUNDARIJA

Kirish.....	3
Ta'limda didaktik o'yinlarning mohiyati va pedagogik ahamiyati.....	4
Didaktik o'yinli texnologiyalarga qo'yiladigan talablar, turlari, o'ziga xos hususiyatlari, o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini tashkil etish va boshqarish	
Tarix fanini o'qitishda didaktik vositalar	12
Tarix fanida zamonaviy ta'limni tashkil etishda didaktik o'yinlardan foydalanish.....	16
Xulosa.....	19
Glossariy.....	20
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.....	22

TAGAYEV GANISHER XASANOVICH

**Tarix darslarida didaktik o‘yinlardan
foydalanish metodlari**

Texnik muharrir *Abdullayev F.*

Terishga berildi: 20.06.2021 y.
Bosishga ruxsat berildi: 06.07.2021 y
Ofset bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84 ^{1/16}.
«Cambria» garniturasini. Ofset bosma usuli.
1,5 bosma taboq Adadi: 50 nusxa. Buyurtma № 24/21

Samarqand viloyati Samarqand viloyat xalq ta’limi xodimlarini qayta tayyorlash
va ularning malakasini oshirish hududiy markazi bosmaxonasida chop etildi.

Samarqand shahar, Obidinov ko‘chasi 7-uy.

